23/08/2019

Ανθρώπινα είδωλα

/ Γνώμες

Του Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Λεμεσού κ. Αθανασίου

Είδωλο στη ζωή μας είναι καθετί το οποίο παίρνει τη θέση του Θεού στην καρδιά μας. Τα είδωλα πάντα στον λόγο του Θεού και στη Γραφή ήταν ψεύτικα πράγματα, χειροποίητα, που ήταν κατασκευάσματα ανθρώπων και ήθελαν να παίρνουν τη θέση του Θεού. Ακόμη είδωλο είναι και κάθε ιδεολογία, φιλοσοφία, κομματική τοποθέτηση, χρήματα, νεαρή ηλικία, ομορφιά, δύναμη και οτιδήποτε άλλο απολυτοποιείται μέσα στον άνθρωπο, κλέβει την καρδιά του, και ο άνθρωπος στηρίζεται πάνω σ' αυτό αντί στον Θεό. Η ειδωλολατρία είναι άρνηση του αληθινού Θεού. Ο Θεός δεν θέλει να έχουμε είδωλα, όχι γιατί ζηλεύει, αλλά επειδή τα είδωλα είναι καταδικασμένα να καταστραφούν. Κάθε ψεύτικο πράγμα καταστρέφεται. Δεν μπορεί να σταθεί, έτσι είναι η φύση του. Το ψέμα κάποια στιγμή θα καταρρεύσει. Είτε λόγος ψεύτικος είναι είτε ιδεολογία είναι, κάποια στιγμή θα καταρρεύσει. Πράγματα που προς στιγμή φαίνονται ισχυρά χάνονται, γιατί αυτή είναι η φύση τους, αφού είναι μάταια. Απόλυτος είναι μόνο ο Θεός και αυτός μόνο μένει στον αιώνα. Όπως λέει και ο ψαλμός: «ὅτι στόν αἰώνα τό ἔλεος Αὐτοῦ». Και τελικά αυτή η αίσθηση της αιωνιότητας αναπαύει τον άνθρωπο, γιατί ο άνθρωπος είναι πλασμένος να είναι αιώνιος.

Τα είδωλα επειδή είναι κατασκευάσματα ανθρώπων άρα και «ψεύτικα», δεν μπορούν να αναπαύσουν τον άνθρωπο. Είναι η φύση του ανθρώπου τέτοια να ξεκουράζεται και να αισθάνεται ασφάλεια σε οτιδήποτε είναι απόλυτο. Οτιδήποτε είναι περιορισμένο και έχει αρχή και τέλος δεν χωράει τον άνθρωπο μέσα. Δεν μπορεί να περιοριστεί σε πράγματα φθαρτά και παρερχόμενα. Ο άνθρωπος έχει αρχή, αλλά δεν έχει τέλος. Ο Χριστός όταν έγινε άνθρωπος, νίκησε τον θάνατο, τον έσχατο εχθρό του ανθρώπου, για να μην αισθάνεται φόβο αλλά αγάπη προς τον Θεό. Ο φόβος είναι γέννημα της κολάσεως και δεν υπάρχει στην ψυχή του ανθρώπου, όταν ο Θεός είναι παρών. Και βέβαια μιλούμε για τον φόβο τον ψυχολογικό που είναι γέννημα της ψυχολογίας μας. Γιατί ο άνθρωπος που φοβάται τον Θεό υγειώς, είναι αυτός που αισθάνεται τη μεγάλη αγιότητά Του και αυτό το μεγάλο δέος απέναντί Του και φοβάται μόνο, μήπως διακόψει τη σχέση του με Αυτόν. Ο ψυχολογικός και ανθρώπινος φόβος σκοτώνει τον άνθρωπο και τον βυθίζει στο σκοτάδι.

Ο Γέροντάς μας Ιωσήφ, όταν ήταν ακόμα μικρός είχε μεγάλο πόθο να γίνει ηθοποιός της εποχής της δεκαετίας του 1930. Αφού ήθελε, λοιπόν, να γίνει ηθοποιός, τα απογεύματα πήγαινε στον κινηματογράφο. Κάθε φορά που έβγαινε από τον κινηματογράφο είχε αυτόν τον πόθο και φανταζόταν τον εαυτό του ηθοποιό στην Αμερική. Μάλιστα κάποια στιγμή τα αδέρφια του που ζούσαν στην Αμερική, του έκοψαν εισιτήριο και ετοίμασε τα απαραίτητα έγγραφα, για να πάει. Λίγες μέρες πριν φύγει, πήγε στον κινηματογράφο. Βγαίνοντας από εκεί τον έπιασε μία κατάθλιψη και περπατούσε στους δρόμους της Πάφου. Κάθισε σε ένα μέρος και σκεφτόταν. Σκεπτόμενος είδε τον Χριστό μπροστά του. Τότε ήταν δεκαεφτά χρόνων. Ο Χριστός του είπε, «Σωκράτη» (αυτό ήταν το κοσμικό όνομα του Γέροντα), «αυτός είναι ο άνθρωπος; Ο άνθρωπος δεν αποθνήσκει». Αμέσως άλλαξαν όλα τα δεδομένα του και όλος ο τρόπος ζωής του. Πράγματι ο άνθρωπος είναι πλασμένος για την αιώνια ζωή και την αθανασία. Ο άνθρωπος είναι αθάνατο ον και έχει αθάνατη ψυχή. Το σώμα είναι θνητό άχρι καιρού. Θα έρθει καιρός που ο Χριστός θα αναστήσει τα νεκρά μας σώματα και θα ζήσουν και αυτά αιώνια και θα γίνουν αθάνατα. Έτσι αφού ο άνθρωπος είναι εικόνα του Θεού και γίνεται όμοιος με τον Θεό κατά χάρη, τότε αναπαύεται μόνο σε οτιδήποτε είναι αιώνιο και αθάνατο. Σε οτιδήποτε είναι θνητό και πεπερασμένο και έχει αρχή και τέλος, ο άνθρωπος δεν μπορεί να αναπαυθεί. Και αν πιέσει τον εαυτό του να αναπαυθεί σε πράγματα που είναι πεπερασμένα και έχουν αρχή και τέλος, τότε αναπόφευκτα θα τον ακολουθήσει η φοβία και η ανασφάλεια.

Για παράδειγμα έχω πολλά χρήματα και αυτό με ενθουσιάζει και αισθάνομαι ωραία. Αν επενδύσω την ψυχή μου πάνω σ’ αυτά, μπορεί να νιώσω πρόσκαιρη χαρά,

αλλά τίποτε δεν μπορεί να μου δώσει την ασφάλεια της μονιμότητας, γιατί τα χρήματα δεν μπορούν να με απαλλάξουν από τον θάνατο και τη φθορά. Κάποια στιγμή θα φθαρώ και θα πεθάνω. Το ίδιο ακόμη αν επενδύσω τη ζωή και την ύπαρξή μου σε μία σχέση και δώσω νόημα ζωής με το να αγαπώ ένα πρόσωπο και να θεωρώ ότι είναι όλη μου η ζωή. Ωραία! ευγενική σχέση αφού επενδύουμε την αγάπη μας σε ένα πρόσωπο, που μπορεί να ζήσουμε μαζί του ολόκληρή μας τη ζωή. Όμως την ίδια στιγμή μας κυριεύει η ανασφάλεια και ο φόβος μην τυχόν χάσουμε αυτό το πρόσωπο.

Τα είδωλα λοιπόν είναι ψεύτικα πράγματα. Οι άνθρωποι έχουν μία τάση να κάνουν είδωλα, κυρίως οι νέοι άνθρωποι, ποδοσφαιριστές, ηθοποιούς, τραγουδιστές κ. α., γιατί λειτουργούν με ένα τρόπο άρρωστο, επειδή ψάχνουν το απόλυτο και το αυθεντικό, το γνήσιο. Έτσι είναι πλασμένος ο άνθρωπος να αναζητά το αληθινό. Γι’ αυτό και ο,τι νομίζει ότι είναι αληθινό και έχει αξία το πιάνει και νομίζει ότι κάτι είναι. Τα έργα του Θεού όμως έχουν άλλη υπόσταση και ποιότητα. Είναι ακριβά τα έργα του Θεού, γιατί είναι πολύτιμα. Ο άνθρωπος δεν τα αποκτά εύκολα, για να μην τα χάνει και εύκολα και να τα εκτιμά. Γι’ αυτό ο κοσμικός άνθρωπος δεν θέλει να κοπιάζει για να ανακαλύψει τα αληθινά και πολύτιμα έργα του Θεού, αλλά αρέσκεται στα φτηνά, τα εύκολα, τα φανταχτερά πράγματα τα οποία φαίνονται ότι είναι αληθινά, αλλά στο τέλος δεν είναι. Από την αρχαιότητα οι άνθρωποι έφτιαχναν θεότητες, γιατί είχαν την ανάγκη να πλάσουν θεούς και τους κατασκεύαζαν ανάλογα με τι προδιαγραφές είχαν μέσα τους. Αυτό συμβαίνει ακόμα και στους χριστιανούς.

Υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που κατασκευάζουν είδωλα του Χριστού. Λένε δηλαδή ότι πιστεύουν στον Χριστό, αλλά για αυτούς ο Χριστός είναι οτιδήποτε θεωρούν οι ίδιοι ξεχωριστό και καλό στη ζωή τους. Δεν λένε ότι Χριστός είναι αυτό που λέει το Ευαγγέλιο, αυτό που διδάσκει η Εκκλησία και δίδαξαν οι άγιοι Πατέρες, το αυθεντικό βίωμα των Αγίων. Λένε ότι Χριστός και αλήθεια είναι το να βοηθάς τον συνάνθρωπό σου, το να είσαι τίμιος, το να έχεις διάφορες ηθικές αξίες, αλλά δεν μιλούν εύκολα για τον Χριστό, τον αληθινό Θεό. Επίσης τέτοια είδωλα του Χριστού φτιάχνουν και όλες οι αιρέσεις. Έτσι όταν δούμε όλες τις αιρέσεις, θα δούμε μία προσπάθεια των ανθρώπων να φτιάξουν ένα Χριστό σύμφωνα με τα δικά τους δεδομένα και τις δικές τους προδιαγραφές. Για παράδειγμα αν πεις σε ένα τέκτονα ότι αυτό που κάνει είναι άρνηση του Θεού, θα αντιδράσει και θα πει πως στη στοά μιλά για τον Θεό, ένα Θεό βέβαια, που τον φτιάχνει στα δικά του δεδομένα. Ή ακόμα ακούς σήμερα κάποιους που ακολουθούν την τάση της παγκοσμιοποίησης να λένε ότι σήμερα σημασία έχει να είσαι καλός, να έχεις αγάπη, και δεν έχει σημασία αν πιστεύεις στον Θεό ή σε ποιο Θεό, τον Αλλάχ, τον Κομφούκιο ή σε οποιοδήποτε άλλο. Είναι και αυτό μία προσπάθεια κατασκευής ενός Θεού, ακόμα και μέσα στον

χώρο ανθρώπων της εκκλησίας που πιστεύουν στον Οικουμενισμό. Είναι μία προσπάθεια να φτιάξουν ένα καινούργιο Χριστό. Και έρχονται σήμερα και λένε: τι σημαίνει καθολικός, τι σημαίνει προτεστάντης, τι σημαίνει ευαγγελικός, τι σημαίνει παλαιοημερολογίτης κ.α. Όλοι είναι χριστιανοί και δεν χρειάζεται να είναι χωρισμένοι και να έχουν διαφορές. Δεν τους ενδιαφέρει τι λένε οι άγιοι Πατέρες ή τι λέει η Εκκλησία περί του Χριστού και της αλήθειας των γεγονότων ή των προσώπων, αλλά τους ενδιαφέρει το πως αυτοί καταλαβαίνουν τα πράγματα. Γι' αυτό υποστηρίζουν να πιστεύουμε σε ένα Θεό και αυτός ο Θεός να είναι ένας για όλους. Όλα αυτά λοιπόν είναι είδωλα και προσφέρονται στον άνθρωπο προκειμένου να υποκαταστήσουν τη θέση και την ύπαρξη του αληθινού Θεού. Είναι πάρα πολύ σημαντικό στον άνθρωπο, ιδιαίτερα στις μέρες μας, όσο αμαρτωλός και να είναι, τουλάχιστον να έχει σωστή πίστη. Πιστεύουμε σωστά όχι όταν πιστεύουμε όπως εμείς θέλουμε, αλλά όπως το Ευαγγέλιο και οι άγιοι Πατέρες μας παρέδωσαν και η Εκκλησία μας διδάσκει. Στο Συνοδικό κείμενο της Ορθοδοξίας λέει: «Οἱ Προφῆται ὡς εἶδον, οἱ Ἀπόστολοι ὡς ἐδίδαξαν, ἡ Ἐκκλησία ὡς παρέλαβεν, οἱ Διδάσκαλοι ὡς ἐδογμάτισαν...». Γενεές γενεών, όλοι αυτοί οι άνθρωποι που είχαν την εμπειρία του Θεού μίλησαν και δίδαξαν και παρέδωσαν στην Εκκλησία απαραχάρακτη την αληθινή εικόνα του Θεού. Είναι σημαντικό να έχουμε σωστή εικόνα του Θεού, γιατί τότε έχουμε και σωστή αντίληψη περί του ανθρώπου. Αν η αντίληψή μας περί του Θεού είναι λανθασμένη, τότε και η αντίληψη περί του ανθρώπου θα είναι λανθασμένη.

Αν θέλουμε να είμαστε χριστιανοί Ορθόδοξοι, πρέπει να έχουμε αυθεντική πίστη. Αν θέλουμε να δημιουργήσουμε ένα δικό μας Χριστό όπως τον φανταζόμαστε και όπως εμείς τον θέλουμε, είναι δικαίωμά μας. Όμως δεν μπορούμε να παρουσιάζουμε ένα χειροποίητο ψεύδος και να θέλουμε να υποκαταστήσουμε την αλήθεια της εμπειρίας, όπως το Ευαγγέλιο και η Εκκλησία μας παρέδωσαν. Ο άνθρωπος λοιπόν φτιάχνει είδωλα, είδωλα του Θεού και είδωλα του εαυτού του και όσων πραγμάτων έχει γύρω του. Ειδωλοποιεί τις ιδέες του, τα υλικά αγαθά, την περιουσία του, τα παιδιά του, τη σύζυγο, την επιστήμη, το μυαλό του και οτιδήποτε άλλο υπάρχει γύρω του. Όλα τα είδωλα βέβαια, ακόμα και τα πιο ευγενή, ενάρετα και «άγια» είναι καταδικασμένα να συντριβούν, γιατί ο Θεός δεν θέλει είδωλα. Ο Θεός θα συντρίψει τα είδωλα, γιατί θέλει να έχει μία απευθείας σχέση αληθείας με τον άνθρωπο. Και το είδωλο ακόμα όσο καλό κι αν είναι, κάποια στιγμή θα συντριβεί. Θα φτάσει στο τέλος, στον θάνατο.

Είναι πολύ δύσκολο μία ολόκληρη ζωή να ολοκληρώνεται με το τέλος των επιγείων πραγμάτων. Όσο κι αν ο άνθρωπος είναι ενάρετος και πιστός, ο θάνατος είναι ένα πράγμα που δεν το θέλει, γιατί δεν είναι μέσα στη φύση του. Δεν τον έπλασε ο Θεός για να πεθαίνει. Η φύση μας δεν θέλει τον θάνατο. Δεν μπορούμε να τον

δεχθούμε και να εξοικειωθούμε μαζί του και να τον αποδεχθούμε και να δούμε τη ζωή μας όλη να τελειώνει σε ένα τάφο. Γι’ αυτό και ο Χριστός κατήργησε τον θάνατο και θα αναστήσει τους νεκρούς. Ο θάνατος προσβάλλει την εικόνα του Θεού, αφού ο Θεός μας έπλασε να είμαστε εικόνες και όμοιοι με Αυτό και να είμαστε μια ψυχοσωματική ενότητα.

Ο θάνατος όμως τη χωρίζει, και μένει το σώμα νεκρό και η ψυχή φεύγει για τον πνευματικό χώρο. Αλλά βέβαια θα τελειώσει, όταν ο Χριστός θα αναστήσει όλους τους νεκρούς, δεν θα υπάρχει πλέον θάνατος και επομένως ούτε κανένα είδωλο. Ακόμα και ο ίδιός μας ο εαυτός θα μας εγκαταλείψει τελευταίος. Άρα τι μένει σε όλη αυτή την πορεία; Μένει η αλήθεια της υπέρβασης όλων αυτών των πραγμάτων. Ο άνθρωπος ξεπερνά αυτά τα πράγματα όσο πιο αυθεντικός είναι και όσο πιο πολύ εξοικειώνεται με την αυθεντικότητα του Χριστού και ζει κοντά Του και είναι γνήσιος και αληθινός άνθρωπος. Και επειδή ο Χριστός νικά τον θάνατο, νικά και τα είδωλα. Μπορεί να κτίσεις τη ζωή σου πάνω στο είδωλο του εαυτού σου, όμως αυτή η ζωή δεν μπορεί να γίνει ο απόλυτος τόπος, γιατί έχει ημερομηνία λήξεως. Αυτός ο εαυτός σου που σου κάνει παρέα και σε ακολουθεί και σε συντροφεύει, θα έρθει κάποια ώρα που σίγουρα δεν θα σε ακολουθήσει, γιατί δεν είναι απόλυτος. Όμως εσύ ως άνθρωπος και ως εικόνα του Θεού θα υπάρχεις. «Ζήσεται ἡ ψυχή μου καί αἰνέσει σε» λέει ο προφήτης Δανιήλ, το σώμα μου θα πεθάνει, όμως η ψυχή μου θα ζήσει και θα δει τον Θεό. Όπως λέει και ένα αρχαίο ρητό κάθε πράγμα κρίνεται με την τελευταία έκβασή του και ο άνθρωπος φαίνεται τι έκαμε εκείνη την τελευταία ώρα της ζωής του. Γι’ αυτό και η Εκκλησία προσεύχεται να έχουμε «χριστιανά τέλη, ἀνώδυνα, ἀνεπαίσχυντα». Όταν ο άνθρωπος κολλήσει πάνω σ’ αυτά τα ψεύτικα είδωλα, τα είδωλα του εαυτού του, μόλις αντιληφθεί ότι κάτι συμβαίνει, τότε καταρρέει και χάνει όλο το νόημα της ζωής του. Ο άνθρωπος όμως που έφυγε τις ελπίδες του από τα ψεύτικα είδωλα και τις εναπέθεσε στον Θεό, διέρχεται όλα αυτά τα ψεύτικα εμπόδια και τα φανταστικά πράγματα χωρίς να συντρίβεται και να απελπίζεται.